

BULETIN INFORMATIV

NR. 22 | APRILIE – IUNIE 2019

BUNA GUVERNARE

SAGA CREĂRII ALIANȚEI ACUM - PSRM

În urma alegerilor din 24 februarie 2019, în Parlamentul Republicii Moldova au acces [Partidul Socialiștilor](#) (PSRM) cu 35 de mandate, [Partidul Democrat din Moldova](#) (PDM) cu 30 de mandate, [Blocul ACUM](#) cu 26 de mandate, [Partidul „Șor”](#) cu șapte mandate și candidații independenți Ion GROZA, Alexandru OLEINIC și Viorel MELNIC. La 9 martie 2019, Curtea Constituțională (CCM) a validat rezultatele alegerilor.

Conform Constituției, Parlamentul este dizolvat dacă nu adoptă legi în termen de trei luni, adică până la 9 iunie 2019. Deoarece nimeni nu deținea majoritatea în Parlament, unica soluție pentru evitarea alegerilor anticipate era crearea unei coaliții de guvernare. [Prima ședință a Parlamentului](#) a avut loc la 21 martie 2019 și a durat mai puțin de o oră. Socialistul Eduard SMIRNOV, care a prezidat ședința în calitate de cel mai în vârstă deputat, a amânat ședința, deoarece nu a fost constituită o majoritate parlamentară. [Blocul ACUM a declarat](#) din start că nu va face în niciun caz coaliție cu PDM. La 12 aprilie 2019, [biroul politic al PSRM a decis](#) inițierea negocierilor cu Blocul ACUM. În pofida mai multor declarații ale Blocului ACUM și ale PSRM privind deschiderea pentru discuții, până la sfârșitul lunii mai nu au avut loc negocieri veritabile între cei doi actori politici. Nici ședința plenului parlamentului nu a fost convocată. La 31 mai 2019, [PDM a lansat o invitație pentru PSRM](#) privind crearea coaliției de guvernare, iar PSRM a declarat că o decizie cu privire la această propunere va fi luată de biroul politic al partidului până la 8 iunie 2019.

La 3 iunie 2019, au sosit la Chișinău Comisarul European, Johannes HAHN, Directorul Biroului pentru Afaceri Est-Europene al Departamentului de Stat al SUA, Bradley FREDEN și Viceprim-ministrul Federației Ruse, Dmitri KOZAK. Aceștia au avut întrevederi cu conducerea PSRM, a PDM și a Blocului ACUM. Ei au făcut declarații rezervate despre dezlegarea crizei politice de la Chișinău. La 4 iunie 2019, au avut loc deja negocieri între PSRM și Blocul ACUM, pe care însă [PSRM le-a numit „ineficiente”](#).

La 7 iunie 2019, liderul informal al PSRM, Președintele Igor DODON, a mers la sediul PDM pentru a se întâlni cu conducerea PDM. În jurul orei 17.00, [Curtea Constituțională a publicat o decizie](#) potrivit căreia termenul de trei luni pentru dizolvarea Parlamentului expiră în seara zilei de 7 iunie, chiar dacă trei luni calendaristice de la validarea rezultatelor alegerilor expirau la 9 iunie 2019. După întâlnirea de la PDM și ședința [biroului politic al PSRM](#), în jurul orei 18.00, dl Dodon a declarat presei că cea mai adecvată soluție ar fi alegerile anticipate. La ora 20.00, [PDM a anunțat](#) că vor avea loc alegeri anticipate.

CUPRINS

BUNA GUVERNARE

Saga creării alianței ACUM - PSRM.....	1
Curtea Constituțională: Legea privind schimbarea sistemului electoral nu poate fi aplicată alegerilor parlamentare anticipate.....	3

JUSTIȚIE

Toți judecătorii Curții Constituționale și-au dat demisia	3
Fără precedent – un judecător a declarat ca a fost influențat de mai mulți președinți de instanțe judecătorești.....	4
Fostul Prim-ministru, Pavel FILIP, a intervenit în efectuarea justiției	5
CSM nu publică hotărârile motivate privind eliberarea acordului la pornirea urmăririi penale împotriva judecătorilor	5
Procurorul General va putea fi selectat și din afara țării, iar componența CSP va fi suplinită cu reprezentanți ai societății civile	5

ANTICORUPȚIE ȘI INTEGRITATE

„Enigmele” din jurul demisiei procurorului-șef al Procuraturii Anticorupție	6
Moldova – protagonistă Rezoluției APCE privind spălarea banilor.....	7
„Provocarea” unui judecător la luarea de mită ne costă sute de mii de lei.....	7

CAUZE NOTORII

Dosarul SHOR în 2019: amânări, evadarea și urmărirea internațională.....	8
CtEDO – profesorii turci au fost reținuți și scoși din Republica Moldova ilegal	8
Convorbirile mai multor jurnaliști, ale unor reprezentanți ai opoziției și ale unor ONG-ști au fost interceptate	9
Un activist civic învinuit de lovirea unui deputat de la guvernare a fost arestat pentru trei luni	10

DREPTURILE OMULUI

Parlamentul a organizat audieri cu privire la respectarea legii privind activitatea specială de investigații.....	10
Dosarul „7 aprilie 2009” – încă în așteptarea justiției.....	11

SOCIETATEA CIVILĂ

Organizațiile societății civile au făcut publice atitudinea și așteptările față de noua guvernare.....	11
Acțiunile de denigrare și sabotare a activității organizațiilor societății civile au continuat	11

PE SCURT	12
----------------	----

Între timp, Blocul ACUM aștepta PSRM la negocieri în clădirea Parlamentului. Clădirea Parlamentului era încercuită de poliție, iar în fața clădirii Parlamentului protestau începând cu ora 15.00 susținătorii PDM. Ultimii solicitau crearea unei coaliții de guvernare PSRM-PDM. În jurul orei 21.00, [câțiva deputați PSRM au dorit să intre în clădirea parlamentului](#). Polițiștii le-au îngăduit trecerea, invocând o pretinsă alertă cu bombă, chiar dacă deputații ACUM se aflau în clădirea Parlamentului. În final, deputații socialiști au intrat în clădire și au început negocierile cu Blocul ACUM. În jurul orei 22.30, deputații PSRM și ai Blocului ACUM au părăsit clădirea Parlamentului și au anunțat că negocierile vor continua sâmbătă, 8 iunie 2019.

În [dimineața zilei de 8 iunie 2019](#), deputații Blocului ACUM și ai PSRM au venit în clădirea Parlamentului. Ei și-au ocupat locurile în sala unde au loc ședințele plenare ale Parlamentului, acolo însă fusese deconectată electricitatea. Secretarul General al Parlamentului și-a anunțat demisia, pe motiv că asupra lui ar fi fost exercitate presiuni politice. Ulterior, acesta a plecat din clădirea Parlamentului. Aparatul Parlamentului nu a asigurat lucrările ședinței. Sunetul în sala de ședințe era asigurat prin boxe și microfoane aduse de deputați. Pe lângă deputați, în sală se aflau Șeful Delegației Uniunii Europene la Chișinău, Ambasadorul Federației Ruse și Ambasadorul ad-interim al Statelor Unite ale Americii, cărora inițial nu li s-a permis să intre în clădire de către angajații serviciului de pază și protecție. Ulterior, în clădirea Parlamentului a venit și Președintele țării.

Deputații Blocului ACUM și PSRM au semnat un document intitulat [„Înțelegere politică temporară”](#) de dezoligarhizare a statului. Dna Zinaida GRECEANÎ (PSRM) a fost aleasă în funcția de Președintă a Parlamentului, iar liderul PAS, dna Maia SANDU (PAS), a fost desemnată în calitate de Prim-ministră. În aceeași zi a fost votat și investit noul Guvern. Între timp, la solicitarea deputaților PDM din aceeași zi, CCM a anulat hotărârile privind alegerea Președintelui Parlamentului, desemnarea Primului-ministru și investirea Guvernului. CCM a declarat că, după 7 iunie 2019, Parlamentul nu are competențe să adopte vreun act și urmează a fi dizolvat. Deputații majorității parlamentare au acuzat judecătorii CCM de tentativă de uzurpare a puterii în stat și au adoptat o [declarație cu privire la caracterul captiv al statului](#). În declarație, PDM era acuzat de uzurparea puterii în stat, politizarea instituțiilor publice, crearea unor structuri paralele care au subminat instituțiile statului, utilizarea organelor de forță drept bătă politică, crearea majorității la nivelul administrației centrale și locale prin șantaj etc.

DEȘI A DECLARAT CĂ
PLEDEAZĂ PENTRU
ALEGERI ANTICIPATE,
PESTE TREI ORE, PSRM A
ÎNCEPUT NEGOCIERILE CU
BLOCUL ACUM PENTRU
FORMAREA ALIANȚEI DE
GUVERNARE

Liderul PDM, [Vlad PLAHOTNIUC, a declarat](#) că PDM nu recunoaște acțiunile majorității parlamentare din 8 iunie 2019 și că PDM va face tot posibilul ca să nu se preia puterea și să nu ajungem într-o criză mai mare. Premierul în exercițiu, Pavel FILIP, a declarat și el că nu acceptă noul Guvern și nu intenționează să cedeze fotoliile noilor miniștri. În seara zilei de 8 iunie 2019, [susținătorii PDM au instalat corturi în fața principalelor instituții](#) din Chișinău, inclusiv MAI, Procuratura Generală și CCM. Toate corturile erau identice. [Ulterior s-a constatat](#) că corturile au fost ale Inspectoratului pentru Situații Excepționale al MAI.

În dimineața zilei de 9 iunie 2019, între orele 8.00 și 10.30, CCM a adoptat două acte. [Primul a constatat](#) că există temei de suspendare a Președintelui țării în vederea solicitării dizolvării Parlamentului și l-a împuternicit pe Premierul în exercițiu, Pavel FILIP, să solicite dizolvarea Parlamentului.

[Prin al doilea act a fost acceptată](#) solicitarea lui Pavel FILIP de dizolvare a Parlamentului și de organizare a alegerilor parlamentare. În aceeași zi, [la ora 11.00, dl Filip semnase](#) deja decretul de dizolvare a Parlamentului și de numire a alegerilor parlamentare anticipate pentru 6 septembrie 2019.

În perioada 8-14 iunie 2019, Guvernul Sandu nu a avut acces în sediile ministerelor, iar Guvernul Filip controla, de facto, activitatea executivului. În corturile din fața instituțiilor de stat se aflau non-stop susținătorii ai PDM. Cu toate acestea, timp de o săptămână, Guvernul Sandu a fost recunoscut de Uniunea Europeană și de principalele state membre. La 14 iunie 2019, [în jurul orei 17.30](#), după mai multe ore de discuții la biroul politic al PDM și după întâlnirea Ambasadorului SUA cu conducerea partidului, [PDM a anunțat că se retrage de la Guvernare](#). Anunțul privind retragerea de la guvernare a fost făcut de către vicepreședintele PDM, Vladimir CEBOTARI și nu de către Președintele PDM, Vlad PLAHOTNIUC. Ulterior, s-a constatat că dl Plahotniuc a părăsit țara în ziua de 14 iunie 2019, prin regiunea transnistreană. Peste câteva zile, [acesta a fost văzut în SUA. Acesta a renunțat ulterior la șefia PDM și la mandatul de deputat](#).

La 24 iunie 2019, [Comisia de la Veneția a publicat o opinie](#) în care a constatat că actele adoptate de CCM la 7-9 iunie 2019 nu puteau fi explicate logic și nu se bazau pe textul și spiritul Constituției, iar criza și instabilitatea au fost mai degrabă provocate de acțiunile din 7 iunie 2019 coordonate cu viteza luminii între PDM și CCM.

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ: LEGEA PRIVIND SCHIMBAREA SISTEMULUI ELECTORAL NU POATE FI APLICATĂ ALEGERILOR PARLAMENTARE ANTICIPATE

La 26 aprilie 2019, Curtea Constituțională (CCM) a examinat [sesizarea](#) a trei deputați independenți depusă cu șapte zile mai devreme. Deputații au întrebat dacă sistemul electoral poate fi modificat de un parlament care nu își duce mandatul până la sfârșit și dacă, eventual, o asemenea modificare se poate aplica alegerilor parlamentare anticipate. CCM [a decis](#) că Parlamentul poate modifica sistemul electoral în intervale de timp mai mici decât o legislatură completă, cu condiția că modificarea are loc cu cel puțin un an înainte de alegeri. CCM a mai menționat, fără a justifica în vreun fel această decizie, că noul sistem electoral nu poate fi aplicat alegerilor parlamentare anticipate. Potrivit acestei interpretări, alegerile parlamentare anticipate, dacă vor avea loc până în 2023, ar trebui să fie organizate după sistemul electoral mixt, chiar dacă acesta a fost deja abrogat în august 2019.

CCM a menționat în hotărâre că modificarea frecventă și târzie a sistemului electoral dezavantajează alegătorii, concurenții electorali și partidele, existând riscul încălcării dreptului de a alege și de a fi ales. CCM nu a menționat însă că sistemul electoral mixt s-a aplicat pentru prima dată la

**CCM NU A JUSTIFICAT
ÎN NICIUN FEL DE CE
SCHIMBAREA SISTEMULUI
ELECTORAL NU POATE FI
APLICATĂ ALEGERILOR
ANTICIPATE**

alegerile parlamentare din februarie 2019, fiind adoptat contrar recomandărilor [Comisiei de la Venetia și OSCE/ODIHR](#). Atât misiunea de observare a alegerilor a [Promo-LEX](#), cât și cea a [OSCE/ODIHR](#) au depistat ambiguități ale cadrului legal, precum și multe probleme practice de aplicare a sistemului electoral mixt. CCM nu a indicat în hotărârea sa nici faptul că sistemul electoral proporțional a funcționat în Republica Moldova [timp de 25 de ani](#), din 1994 până în 2019 și că există mai multă previzibilitate și claritate în privința acestui sistem electoral decât în privința sistemului electoral mixt, aplicat pentru prima și unica dată la alegerile parlamentare din 2019.

Hotărârea Curții Constituționale a fost dată în contextul discuțiilor despre necesitatea schimbării sistemului mixt și a negocierilor privind crearea majorității parlamentare după alegerile din februarie 2019. Doar Partidul Democrat din Moldova (PDM) a beneficiat de pe urma schimbării sistemului electoral, deoarece a folosit masiv media controlată și resursele administrative. Trei din cei șase judecători ai CCM au fost numiți la sfârșitul anului 2018 din rândul persoanelor apropiate PDM.

JUSTIȚIE

TOȚI JUDECĂTORII CURȚII CONSTITUȚIONALE ȘI-AU DAT DEMISIA

Între 7-9 iunie 2019, Curtea Constituțională a Republicii Moldova (CCM) a adoptat o decizie, trei hotărâri și două avize, care au determinat o criză politică fără precedent în țară. Aceste hotărâri au fost folosite de către Partidul Democrat din Moldova (PDM) pentru a contesta legitimitatea guvernului investit la 8 iunie 2019, a dizolva Parlamentul și a refuza cedarea controlului asupra instituțiilor guvernamentale.

Curtea a emis cele trei hotărâri și cele două avize în zile nelucrătoare de sâmbătă și duminică, în urma sesizărilor depuse de deputații PDM cu o zi mai devreme sau chiar în aceeași zi. La ședințele Curții nu au fost invitate și prezentate opiniile Parlamentului și Președinției, deși acestea trebuia consultate conform legii. CCM nici măcar nu a anunțat despre acele ședințe pe pagina sa web, contrar practicii sale. Doar deputații PDM au participat la acele ședințe. De câțiva ani, toate ședințele CCM se înregistrează video, iar înregistrarea

se plasează pe internet. Cu toate acestea, doar una din cele cinci ședințe care au avut loc sâmbătă și duminică a fost înregistrată video și plasată pe internet.

La [15 iunie 2019](#), [CCM și-a anulat](#) actele adoptate între 7 și 9 iunie, invocând „situația de fapt din Republica Moldova, în special anunțul transferului de putere către Guvernul Prim-ministrului Maia Sandu și a coaliției formate în Parlamentul Republicii Moldova”. De asemenea, Curtea a menționat în comunicatul prin care a anunțat revizuirea că aceasta „se dorește a fi o sursă a păcii sociale, a menținerii statului de drept, a democrației, precum și a garantării unui cadru adecvat de protecție a drepturilor omului prin combaterea unei instabilități politice de anvergură”.

La [19 iunie 2019](#), 14 organizații neguvernamentale și trei ex-judecătore au cerut demisia judecătorului constituțional Veaceslav ZAPOROJAN. Semnatarii l-au îndemnat insistent

pe dl Zaporojan, a cărui candidatură au susținut-o în 2016, să-și prezinte imediat demisia, pentru a permite restabilirea încrederii în CCM. Dl Zaporojan [le-a răspuns semnatărilor](#) că nu are pentru ce să-și dea demisia, încercând să justifice hotărârile de mai sus adoptate de CCM.

La [20 iunie 2019](#), dl Mihai POALELUNGI și-a dat demisia din funcția de judecător și de Președinte al Curții Constituționale. La 24 iunie 2019, în urma sesizării Secretarului General al Consiliului Europei, [Comisia de la Veneția](#), a adoptat o opinie cu privire la hotărârile Curții Constituționale din 7-9 iunie 2019. Comisia de la Veneția a constatat că deciziile CCM nu s-au bazat pe Constituție, iar criza și instabilitatea au fost mai degrabă provocate de acțiunile coordonate cu viteza luminii între PDM și CCM.

La [25 iunie 2019](#), 21 de organizații neguvernamentale au solicitat demisia *in corpore* a celor cinci judecători constituționali

COMISIA DE LA VENEȚIA :
ACTELE CCM
DIN 7-9 IUNIE 2019 NU S-AU BAZAT
PE CONSTITUȚIE

rămăși la CCM. Semnatarii și-au reiterat profunda îngrijorare privind lipsa de independență a CCM, [semnalată încă în decembrie 2018](#), când trei persoane afiliate PDM au fost numite în mod netransparent judecători ai CCM. Semnatarii au reiterat că modul în care CCM a acționat la 7-9 iunie 2019, într-un tandem evident cu deputații PDM, fapt constatat și de Comisia de la Veneția, demonstrează afilierea politică evidentă și lipsa de imparțialitate a judecătorilor CCM, fapt care afectează grav imparțialitatea întregii instituții. Interpretarea absurdă a hotărârilor revizuite ale CCM confirmă încă o dată acest lucru. Prin aceste acte, judecătorii au decredibilizat fără precedent instituția CCM.

La [26 iunie 2019](#), și ceilalți cinci judecători rămași ai CCM și-au dat demisia, iar Parlamentul, Guvernul și Consiliul Superior al Magistraturii au anunțat concursuri pentru selectarea noilor judecători.

FĂRĂ PRECEDENT – UN JUDECĂTOR A DECLARAT CA A FOST INFLUENȚAT DE MAI MULȚI PREȘEDINȚI DE INSTANȚE JUDECĂTOREȘTI

La 25 iunie 2019, Consiliul Superior al Magistraturii (CSM) a examinat sesizarea judecătorului Judecătoriei Chișinău (Sediul Ciocana), Mihai MURGULEȚ. Judecătorul a invocat, [inclusiv în public](#), că între 2018-2019 a fost supus unor atacuri nejustificate, precedate de tentative de imixtiune în activitatea sa de judecător. Președintele Judecătoriei Chișinău, Radu ȚURCANU, ar fi solicitat anularea unei măsuri de asigurare aplicate într-o cauză civilă; Președintele Curții Supreme de Justiție (CSJ), Ion DRUȚĂ, i-ar fi solicitat soluționarea unei cauze civile într-un anumit mod; vicepreședintele Judecătoriei Chișinău, Corneliu GUZUN, i-ar fi transmis că va avea grijă ca el să fie evaluat, menționând că nașul său de cununie, Oleg STERNIOALĂ, este președintele Colegiului de evaluare a performanțelor judecătorilor (CEPJ). A fost implicată și Inspekția judiciară, care i-a intentat dlui Murguleț câteva cauze disciplinare și i-a aplicat două sancțiuni disciplinare.

CSM [a adoptat o hotărâre](#) prin care a sesizat Inspekția judiciară pentru verificarea informației prezentate de dl Murguleț și i-a înlăturat de la exercitarea funcțiilor administrative pe Președintele CSJ, pe președintele și pe cei patru vicepreședinți ai Judecătoriei Chișinău. De asemenea, CSM l-a înlăturat de la exercitarea funcției pe inspectorul-judecător principal și l-a revocat din funcție pe președintele CEPJ. Aceasta este prima hotărâre a CSM în care mai mulți președinți de instanță sunt vizați într-o sesizare depusă de un judecător privind tentativa de imixtiune în activitatea de înlăturare a justiției.

CSM a indicat că înlăturarea de la exercitarea funcțiilor de președinte sau vicepreședinte al instanței judecătorești pe perioada efectuării anchetei de serviciu nu este prevăzută de legislația din domeniul justiției. Totuși, măsura este necesară, provizoriu, în situația în care [Parlamentul a constatat caracterul captiv al statului în Republica Moldova](#), inclusiv al justiției. Măsura era dictată și de statutul înalt deținut de judecătorii înlăturați din funcții, în scopul neadmiterii influențelor necorespunzătoare și de corectitudinea investigației lansate. CSM a făcut referire și la raportul [Comisiei Internaționale a Juriștilor](#), în care s-a menționat că judecătorii au spus că simt presiuni și trăiesc în frica intervenirii unor proceduri disciplinare sau penale în cazul pronunțării unei decizii.

Președintele CSJ și președintele Judecătoriei Chișinău au contestat înlăturarea din funcție. La 24 iulie 2019, Curtea de Apel Chișinău a anulat hotărârea CSM în partea înlăturării din funcție, ca fiind ilegală.

La 2 iulie 2019, CSM a solicitat Procuraturii Generale investigarea influenței exercitate asupra judecătorului Murguleț. La 19 iulie 2019, [Procurorul General interimar, Igor POPA, a respins solicitarea](#), deoarece nu corespunde cerințelor de formă și conținut ale unei sesizări penale și deoarece din aceasta nu rezultă nicio bănuială rezonabilă că a fost comisă infracțiunea prevăzută de art. 303 Cod penal (Amestecul în înlăturarea justiției). Procuratura Generală a

invocat că judecătorul Murguleț nu s-a prezentat la organul de urmărire penală. La 24 iulie 2019, judecătorul Murguleț [a informat CSM și Procuratura Generală](#) că s-a prezentat la procuratură pentru a fi audiat și că este dispus să dea

declarații. La [12 august 2019](#), Procuratura Generală a anunțat că a reluat examinarea sesizării CSM. Reluarea sesizării a avut loc după ce, la [31 iulie 2019](#), dl Dumitru ROBU a fost numit în funcția de Procuror General interimar.

FOSTUL PRIM-MINISTRU, PAVEL FILIP, A INTERVENIT ÎN EFECTUAREA JUSTIȚIEI

La 22 mai 2019, Pavel FILIP, Prim-ministru al Moldovei la acel moment, a dat instrucțiuni mai multor conducători ai organelor de drept în legătură cu un dosar examinat de instanțele de judecată. Dosarul viza un litigiu între proprietarii a trei imobile și Banca Socială, care a preluat imobilele în contul datoriilor pentru un credit. Banca a vândut ulterior imobilele unui agent economic. Proprietarii imobilelor [sustin](#) că Banca Socială a preluat abuziv cele trei imobile.

La 16 ianuarie 2018, Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani, [a recunoscut](#) dreptul de proprietate asupra imobilelor al agentului economic care le-a cumpărat de la Banca Socială. La 12 decembrie 2018, Curtea de Apel Chișinău [a casat](#) hotărârea primei instanțe și a respins acțiunea. La 22 mai 2019, cauza era contestată cu recurs și era pendintă la Curtea Supremă de Justiție (CSJ).

La 14 mai 2019, Guvernatorul Băncii Naționale, Octavian

ARMAȘU, [a expediat o scrisoare](#) Premierului Filip în care a explicat detaliile cazului, menționând că de decizia CSJ depinde capacitatea de rambursare a datoriilor față de stat a Băncii Sociale. La 22 mai 2019, Premierul Filip a adresat o scrisoare comună mai multor conducători ai organelor de drept, și anume dlui Victor MICU, Președintele CSM, dlui Ion DRUȚĂ, Președintele CSJ, dlui Ion PLEȘCA, Președintele Curții de Apel Chișinău, dlui Eduard HARUNJEN, Procurorul General, dnei Adriana BETIȘOR, procuror-șef anticorupție, și dlui Bogdan ZUMBREANU, președintele Centrului Național Anticorupție. În scrisoare se cere să fie luate „măsurile de rigoare” și să fie acordat suportul necesar pentru recuperarea activelor. La 3 iulie 2019, CSJ [a admis](#) recursul Băncii Sociale, a casat decizia Curții de Apel și a trimis cazul la rejudecare în instanța de apel. Scrisoarea dlui Filip a reprezentat o imixtiune în efectuarea justiției, deoarece premierul s-a adresat judecătorilor cu privire la un caz concret care se examina de CSJ.

CSM NU PUBLICĂ HOTĂRĂRILE MOTIVATE PRIVIND ELIBERAREA ACORDULUI LA PORNIREA URMĂRIII PENALE ÎMPOTRIVA JUDECĂTORILOR

În anul 2018, Consiliul Superior al Magistraturii (CSM) a examinat 14 sesizări ale Procurorului General privind eliberarea acordului pentru pornirea urmăririi penale împotriva judecătorilor. Acestea vizau nouă judecători. Din cele 14 sesizări, CSM a admis 12, iar două sesizări au fost respinse. CSM a publicat doar dispozitivul hotărârilor sale, contrar art. 19 alin. 4¹ al [Legii cu privire la statutul judecătorului](#), care prevede că aceste hotărâri trebuie motivate și publicate pe pagina web a Consiliului, cu

anonimizarea datelor cu privire la identitatea judecătorului.

La 5 aprilie 2019, CSM a expediat Centrului de Resurse Juridice din Moldova un răspuns în care a explicat din ce motiv nu publică hotărârile motivate. Potrivit răspunsului, hotărârile CSM privind eliberarea acordului la pornirea urmăririi penale conțin informații confidențiale despre magistrații vizați și alte persoane, iar divulgarea acestora ar putea crea impedimente în desfășurarea proceselor penale în cauză.

PROCURORUL GENERAL VA PUTEA FI SELECTAT ȘI DIN AFARA ȚĂRII, IAR COMPONENTA CSP VA FI SUPLINITĂ CU REPREZENTANȚI AI SOCIETĂȚII CIVILE

La 14 aprilie 2019, deputații Blocului ACUM au înregistrat în Parlament un [proiect de modificare](#) a Legii cu privire la Procuratură. La 11 iunie 2019, Parlamentul a votat în primă lectură proiectul cu votul deputaților din blocul ACUM și PSRM.

Proiectul prevede excluderea cerinței de a fi cetățean moldovean pentru candidații la funcția de Procuror General. Proiectul exclude și condiția ca viitorul candidat la funcția

de Procuror General să dețină o experiență anterioară de minim cinci ani într-o funcție de procuror. Această modificare va permite selectarea unui candidat din afara corpului de procurori. Organul responsabil de selectarea noului Procuror General, Consiliul Superior al Procurorilor, ar putea fi suplinit cu șapte membri noi desemnați de mediul academic, avocatură, Guvern și Președintele țării. Potrivit autorilor inițiativei, modificarea ar urma să reducă corporativismul

procurorilor. Viitorii candidați la funcția de procuror nu vor mai fi supuși testării cu poligraful. Potrivit [stenogramei](#) ședinței Parlamentului, testarea cu poligraful este un instrument ineficient, rezultatele acestui test fiind folosite mai degrabă pentru a scoate din competiție candidații incozi.

Proiectul de lege a întâmpinat mai multe rezerve. Potrivit [avizului Guvernului](#), mai multe modificări necesită a fi reconsiderate sau reevaluate. Potrivit [expertizei anticorupție](#), noul proiect conține factori de risc și riscuri de corupție, generate de caracterul lacunar al unor prevederi legate de desemnarea Procurorului General interimar, excluderea cerinței de a fi cetățean moldovean și a experienței

96% DIN PROCURORI AU SEMNAT O DECLARAȚIE ÎN CARE SE OPUN PROIECTULUI DE LEGE

de 5 ani în funcția de procuror, dar și cele privind excluderea testării candidatului la poligraf.

La 14 iunie 2019, 612 procurori din totalul de 637 de procurori au semnat o [declarație](#) prin care au condamnat inițiativa de modificare a Legii cu privire la procuratură. Potrivit declarației, proiectul reprezintă o imixtiune din partea politicului în activitatea procurorilor. La 11 iulie 2019, Procurorul General, Eduard HARUNJEN, și-a depus demisia din funcția de Procuror General, [invocând motive de sănătate](#), dar și [presiuni](#) din partea politicianilor. Demisia acestuia a fost cerută anterior de către Președintele Igor DODON și Prim-ministra Maia SANDU.

ANTICORUPȚIE ȘI INTEGRITATE

„ENIGMELE” DIN JURUL DEMISIEI PROCURORULUI-ȘEF AL PROCURATURII ANTICORUPȚIE

La 26 aprilie 2019, procurorul-șef al Procuraturii Anticorupție (PA), Viorel MORARI, a depus cerere de demisie. La aceeași dată, prin ordinul Procurorului General, el a fost eliberat din funcția de procuror-șef anticorupție și transferat în calitate de procuror în Procuratura Generală. Imediat după aceasta, dl Morari a plecat în concediu pentru câteva luni.

Deși cererea de demisie a dlui Morari a fost acceptată la 26 aprilie 2019, Procuratura Generală a făcut publică informația respectivă abia la 2 mai 2019, după ce mass-media a solicitat confirmarea acestui fapt. Motivul declarat al demisiei era [scrisoarea anonimă apărută în presă](#), potrivit căreia șeful PA, împreună cu mai multe persoane interpușe, era implicat în cazuri de corupție, de șantaj și de atac raider. La 25 aprilie 2019, Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale l-a reținut, sub acuzația de șantaj, pe omul de afaceri Andrei TRANGA. Împreună cu acesta au fost reținute mai multe persoane care figurau alături de dl Morari în scrisoarea anonimă.

La 26 aprilie 2019, PA [a emis un comunicat](#) în care afirma că scopul acelor informații este de a denigra imaginea instituției. Viorel MORARI a expediat Procuraturii Generale și Autorității Naționale de Integritate scrisori prin care a solicitat verificarea faptelor invocate în scrisoarea anonimă. Procuratura Generală nu a venit cu nicio reacție la această solicitare.

La 14 iunie 2019, Viorel MORARI [a solicitat Procurorului](#)

[General anularea ordinului](#) prin care a fost eliberat din funcție, invocând că documentul ar fi fost antedat, iar el nu a fost consultat atunci când a fost transferat la Procuratura Generală. El a menționat că nu își propune reîntoarcerea la conducerea PA, ci doar anularea ordinului. La 18 iunie 2019, în cadrul unui [eveniment organizat](#) de Centrul de Investigații Jurnalistice, dl Morari a menționat că a devenit victima unei acțiuni orchestrate prin care s-a dorit demiterea lui. Una dintre cauze ar fi relațiile tensionate pe care le-a avut cu unii colegi din procuratură și autonomia pe care dânsul o dorea pentru PA în raport cu Procuratura Generală.

Tot la 18 iunie 2019, 20 de procurori ai PA [au trimis o scrisoare](#) la adresa Procurorului General și a Consiliului Superior al Procurorilor prin care reclamau administrarea defectuoasă a situației create în cazul demisiei dlui Morari. Semnatarii au constatat că Procuratura Generală nu a informat corespunzător publicul referitor la circumstanțele demiterii procurorului-șef al PA, fiind neclară implicarea sau neimplicarea acestuia în acțiuni ilegale.

La 11 iulie 2019, Procurorul General [a anunțat](#) că dosarul penal inițiat pe numele lui Andrei TRANGA va fi trimis în instanța de judecată, însă, în ceea ce îl privește pe Viorel MORARI, nu există probe care să îi demonstreze vinovăția. Viorel MORARI s-a aflat la conducerea PA începând cu 26 aprilie 2016. În iulie 2019, el a [candidat și la funcția](#) de Procuror General interimar, însă fără succes.

MOLDOVA – PROTAGONISTA REZOLUȚIEI APCE PRIVIND SPĂLAREA BANILOR

La 11 aprilie 2019, Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei (APCE) a adoptat Rezoluția „[Spălarea banilor: răspunzând noilor provocări în lupta internațională împotriva criminalității organizate, corupției și spălării banilor](#)”.

Rezoluția menționează că Laundromatul Global/Rusesc prin care au fost spălați USD 21 mld. (suma reală ar putea ajunge la USD 80 mld.) a fost posibil inclusiv datorită corupției în sistemul judecătoresc și bancar din Republica Moldova. Rezoluția conține mai multe recomandări generale. Unele state au primit recomandări specifice. Moldova a primit cinci recomandări. Prima recomandare este să investigheze complet și eficient Laundromatul Global/Rusesc și să-i pedepsească pe toți cei implicați. Cea de-a doua recomandare este de a adopta legi care să împiedice persoanele acuzate sau condamnate pentru infracțiuni grave, inclusiv pentru corupție și spălarea banilor, să ocupe sau să exercite funcții publice. Efectuarea investigațiilor și urmărirea penală în cel mai scurt timp a candidaților pentru funcții publice și funcționarii publici a fost cea de-a treia recomandare a APCE pentru Moldova. Ultimele două recomandări au vizat abrogarea amnistiei fiscale introduse în 2018, precum și asigurarea că programul său de cetățenie contra investiții este strict reglementat, deoarece acest lucru riscă, de asemenea, să faciliteze spălarea banilor.

APCE:
LAUNDROMATUL
RUSESC AR PUTEA FI DE
USD 80 MLD, ȘI NU DE
USD 21 MLD.

La sesiunea APCE din partea Republicii Moldova [a participat dl Valeriu GHILETCHI](#), deși mandatul de deputat al acestuia expirase în martie 2019. Dl Ghilețchi a menționat că mandatul său la APCE era valabil până la alegerea noilor reprezentanți ai parlamentului la APCE. Dl Ghilețchi a fost unicul deputat din partea Moldovei la această sesiune APCE, deoarece alți deputați membri nu cunoșteau faptul că puteau merge la sesiune. Dl Ghilețchi [a declarat](#) presei că în raport nu a fost vorba doar despre Republica Moldova, dar și despre alte țări, ca Azerbaidjan și Rusia. Domnia sa a mai subliniat că unele recomandări ale APCE erau deja neactuale, deoarece legislația privind amnistia fiscală a fost modificată – s-a mărit de la 3% la 6% și s-a extins lista persoanelor care nu se încadrează în această amnistie, iar perioada amnistiei se încheiase deja. Dl Ghilețchi s-a referit și la cetățenia moldovenească pentru investiții, menționând că o singură persoană o primise până atunci și că deputații au fost siguri că serviciile de securitate vor verifica fiecare solicitant. Dl Ghilețchi a fost președinte al fracțiunii Partidului Popular European din Moldova, vicepreședinte al Parlamentului și a candidat ca independent la alegerile parlamentare din februarie 2019 în circumscripția nr. 51 – SUA și Canada. El nu a fost ales deputat în noul Parlament.

„PROVOCAREA” UNUI JUDECĂTOR LA LUAREA DE MITĂ NE COSTĂ SUTE DE MII DE LEI

La 11 octombrie 2013, judecătorul Judecătorei Telenești, Gheorghe POPA, a fost reținut, pe motiv că ar fi primit mită de USD 200 de la un avocat (a se vedea [Buletinul informativ nr. 12](#)). La 22 octombrie 2013, Consiliul Superior al Magistraturii [l-a suspendat din funcție pe judecător](#). La 8 aprilie 2014, [Judecătoria Chișinău \(sediul Buiucani\) l-a condamnat](#) pe acesta la 7 ani de închisoare cu executare. La 8 decembrie 2016, Curtea de Apel Chișinău l-a achitat pe Gheorghe POPA, pe motiv că judecătorul ar fi fost provocat să ia banii, iar infracțiunea nu putea fi comisă fără intervenția provocatorului. La 4 iulie 2017, [Curtea Supremă de Justiție \(CSJ\) a respins recursul procurorului](#), iar la 9 noiembrie 2017, [CSJ a respins și recursul în anulare](#) al Adjunctului Procurorului General și a lăsat în vigoare sentința de achitare a dlui Popa. CSJ a ajuns la concluzia că exista o bănuială rezonabilă că litigiul pe care

judecătorul Popa îl examina în 2013 a fost o înscenare cu implicarea agenților statului (Centrul Național Anticorupție și Procuratura Anticorupție).

În iulie 2018, judecătorul Popa a solicitat în justiție achitarea salariului și a altor plăți care i se cuveneau pentru perioada suspendării din funcția de judecător. La 26 octombrie 2018, Judecătoria Chișinău (oficiul Buiucani) a admis acțiunea și a dispus încasarea în folosul judecătorului din contul statului a sumei de MDL 776,866. La [5 februarie 2019](#), Curtea de Apel Chișinău a redus compensația la MDL 750,175. La [5 iunie 2019](#), CSJ a respins recursul Procuraturii Generale, al Ministerului Justiției și al Ministerului Finanțelor. În consecință, statul urmează să-i plătească dlui Popa MDL 750,175.

CAUZE NOTORII

DOSARUL SHOR ÎN 2019: AMÂNĂRI, EVADAREA ȘI URMĂRIREA INTERNAȚIONALĂ

Ilan SHOR a fost condamnat [la 21 iulie 2017](#), de către prima instanță, la șapte ani și jumătate de închisoare în dosarul „miliardului furat”. Sentiința a fost atacată în instanța de apel, atât de procuror, cât și de avocat. Dosarul a ajuns la Curtea de Apel Chișinău abia după șase luni, iar în februarie 2018 a fost strămutat la Curtea de Apel Cahul (CA Cahul).

Ultima ședința din anul 2018 a avut loc la [17 decembrie](#), fiind amânată pe motiv că expertiza financiar-contabilă dispusă la 12 septembrie 2018 nu era încă finalizată (mai multe detalii despre evoluția acestei cauze pot fi găsite în [Buletinul Informativ nr. 18](#)). La [21 ianuarie 2019](#), CA Cahul

a amânat din nou examinarea cauzei Shor pe același motiv. La [20 februarie 2019](#), ședința a fost amânată din nou, la solicitarea avocaților dlui Ilan SHOR, deoarece ultimul era implicat în campania electorală. La alegerile parlamentare din 24 februarie 2019, Ilan SHOR a fost ales [în calitate de deputat](#). Ședința din [3 aprilie 2019](#) a fost și ea amânată, pe motivul lipsei judecătorilor. La [20 mai 2019](#), peste opt luni de la numirea expertizei, CA Cahul a constatat că dl Shor nu a prezentat toate documentele necesare pentru efectuarea ei și l-a obligat să le prezente.

La [8 iunie 2019](#), a fost constituită o nouă majoritate parlamentară și investit un nou Guvern. La 26 iunie 2019, ședința a fost amânată pe motiv că Ilan SHOR nu s-a prezentat. Conform procurorului, [dl Shor a plecat din Republica Moldova](#) în timp ce se afla sub control judiciar și nu avea dreptul de a părăsi țara. Procurorul a cerut arestarea

dlui Shor și anunțarea acestuia în urmărire. Judecătorii CA Cahul nu s-au pronunțat cu privire la solicitările procurorului și au amânat ședința, fiindcă nici Ilan SHOR și nici avocații săi nu s-au prezentat la ședință. În aceeași zi, procurorii au aplicat [sechestrul pe mai multe bunuri](#) ale acestuia. Nu este clar de ce sechestrul a fost aplicat abia acum, peste câțiva ani

de la pornirea urmăririi penale. Conform [unei investigații jurnalistice](#), Ilan SHOR a reușit să înstrăineze între timp o bună parte din avere.

La [19 iulie 2019](#), ședința a fost din nou amânată, pe motiv de boală a unui judecător. La 25 iulie 2019, CA Cahul a dispus arestarea

lui Ilan SHOR. La [30 iulie 2019](#), el a fost anunțat în urmărire internațională. Vadim BANARU, avocatul dlui Shor, a solicitat la 25 iulie 2019 strămutarea dosarului de la CA Cahul, pe motiv că ar exista „presiune mediatică și politică” asupra judecătorilor CA Cahul. La [2 august 2019](#), Curtea Supremă de Justiție a respins ca inadmisibilă cererea avocatului.

În prezent, nu se cunoaște cu exactitate unde se află dl Shor. [Potrivit Procuraturii Generale](#), el a părăsit țara prin Aeroportul Internațional Chișinău, în calitate de pasager al unor curse charter, eludând controlul vamal și cel de frontieră. În legătură cu acest fapt a fost pornită o cauză penală.

Dosarul lui Ilan SHOR se examinează la CA Cahul cu ușile închise. Până la finele lunii iulie 2019, au avut loc 14 ședințe în acest dosar, dintre care 10 au fost amânate.

CAUZA SHOR LA
CURTEA DE APEL
CAHUL – 14 ȘEDINȚE,
DINTRE CARE 10
AMÂNATE

CtEDO – PROFESORII TURCI AU FOST REȚINUȚI ȘI SCOȘI DIN REPUBLICA MOLDOVA ILEGAL

La 11 iunie 2019, Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CtEDO) a pronunțat hotărârea în cauza [Ozdil și alții c. Moldovei](#). Cauza se referă la cinci profesori ai Liceelor „Orizont”, reținuți și duși în Turcia la 6 septembrie 2018 (pentru mai multe detalii a se vedea [Buletinul informativ nr. 19](#)). Reclamanții s-au plâns că reținerea și detenția lor nu a fost legală, iar ducerea acestora în Turcia a fost contrară dreptului la viața privată și de familie.

Guvernul a susținut în fața CtEDO că autoritățile naționale nu cunoșteau că reclamanții s-ar fi temut să călătorească în Turcia. CtEDO nu a acceptat această poziție, deoarece anterior reclamanții au solicitat azilul în Republica Moldova și

au exprimat expres această frică. CtEDO a observat natura concertată a acțiunilor autorităților moldovenești, ce arăta că operațiunea de extrădare a fost pregătită din timp, reclamanții fiind transportați în Turcia cu un avion charter la scurt timp după reținere. Curtea a menționat că, deși investigarea actelor de terorism de care erau suspecți reclamanții prezintă o problemă serioasă, autoritățile nu pot avea *carte blanche* pentru lipsirea de libertate fără un control judiciar efectiv. Curtea a concluzionat că reținerea cetățenilor turci nu a fost nici legală, nici necesară.

În ceea ce privește încălcarea vieții private, Curtea a notat că reclamanții au trăit mult timp în Republica Moldova, unii

din ei mai mult de 20 de ani. Ei aveau o ocupație și familii în Republica Moldova. Excluderea acestora de pe teritoriul Moldovei le-a perturbat radical viața privată și de familie. Deși legea națională prevede norme clare care reglementează procedura expulzării sau extrădării, reclamanții au fost scoși din Republica Moldova printr-un transfer extra-legal. Decizia de a fi declarați indezirabili a avut loc în baza unor temeieri formale și nu le-a fost adusă la cunoștință, iar avocații reclamanților nu cunoșteau locul aflării acestora. Ei au fost înlăturați din țară imediat, fără a avea o posibilitate reală să conteste expulzarea. Curtea a conchis că reclamanții nu au avut parte de un nivel minim de protecție împotriva arbitrarului, fiind încălcate prevederile legale existente în Republica Moldova.

Reclamanții au fost despăgubiți cu câte EUR 25,000 fiecare, cu titlu de prejudiciu moral. Cauza profesorilor turci a fost

ACUZAȚIA DE
TERORISM NU OFERĂ
AUTORITĂȚILOR CARTE
BLANCHE PENTRU
ÎNCĂLCAREA LEGII

examinată de către CtEDO cu prioritate, hotărârea în acest caz fiind emisă peste doar nouă luni de la depunerea cererii. În prezent, toți reclamanții se află în detenție. Potrivit rudelor acestora, câțiva reclamanți au fost deja condamnați în Turcia la termene îndelungate de închisoare.

Se pare că extrădarea profesorilor turci a avut loc din considerente politice, la solicitarea președintelui Turciei, pe motivul afilierei acestora cu mișcarea Gullen persecutată în Turcia. În octombrie 2018, Președintele Turciei a efectuat o vizită de două zile în Republica Moldova. În anii 2017-2018, Turcia de asemenea a acoperit cheltuielile de reparație a clădirii Președinției. Comisia securitate națională, apărare și ordine publică a Parlamentului a instituit o comisie de anchetă privind investigarea legalității acțiunilor întreprinse de către autoritățile competente în privința cetățenilor turci. [Rezultatele investigații](#) urmează [a fi făcute publice](#).

CONVORBIRILE MAI MULTOR JURNALIȘTI, ALE UNOR REPREZENTANȚI AI OPOZIȚIEI ȘI ALE UNOR ONG-IȘTI AU FOST INTERCEPTATE

Potrivit unei [investigații RISE Moldova](#), 51 de persoane au fost interceptate în cadrul a trei dosare penale în anii 2016-2017. Dosarele penale au fost pornite în baza mesajelor de pe Facebook sau a declarațiilor făcute la conferințe de presă. Printre persoanele interceptate se numără politicieni din opoziție, reprezentanți ai societății civile și jurnaliști. Opt persoane, în principal lideri ai Platformei Demnitate și Adevăr (PDA), au fost interceptate în toate cele trei dosare penale. Alte nouă persoane au fost interceptate în două dosare. Pe lângă interceptarea convorbirilor telefonice, unele persoane au fost urmărite vizual și monitorizate prin instalarea microfoanelor și camerelor video în locuințele acestora.

Cele trei dosare penale au fost pornite în baza art. 285 din [Codul Penal](#) – dezordini în masă. Primul dosar penal a fost pornit după ce câțiva membri ai PDA au organizat o conferință de presă la 31 martie 2016 și au chemat oamenii la un protest în Piața Marii Adunări Naționale. Procurorii au motivat necesitatea interceptărilor prin faptul că protestul se va finaliza cu răsturnarea puterii de stat. În acest dosar au fost interceptate 23 de persoane, printre care reprezentanții PDA Andrei NĂSTASE, Chiril MOȚPAN și Ruslan VERBIȚCHI și jurnalistul Alexandru COZER.

Cel de-al doilea dosar a fost pornit la 11 ianuarie 2017, în urma deciziei Federației Sindicale a Educației și Științei de a protesta în fața Guvernului și Parlamentului în legătură cu

situația materială precară a angajaților din sfera educației și cercetării. Despre această decizie procurorii au aflat de pe rețelele de socializare. În acest dosar au fost interceptate 25 de persoane, printre care Sergiu TOFILAT, membrul asociației WatchDog.md și jurnalistul Vladimir SOLOVIOV, proprietarul portalului de știri Newsmaker.

Cel de-al treilea dosar penal a fost pornit la 14 iulie 2017, în legătură cu protestul împotriva schimbării sistemului electoral organizat de organizațiile societății civile. În acest dosar au fost interceptate 29 de persoane, printre care ONG-iști:

Vladislav GRIBINCEA, Președintele CRJM, Arcadie BARBĂROȘIE, directorul Institutului de Politici Publice, Sergiu TOFILAT, membrul asociației WatchDog.md; politicienii Andrei NĂSTASE, Alexandru SLUSARI, Dinu PLĂNGĂU și Chiril MOȚPAN, lideri ai PDA, și Dan PERCIUN, vicepreședintele Partidului

Acțiune și Solidaritate. În apartamentul dlui Perciun au fost instalate aparate audio și video, pe motiv că acolo au loc întâlniri ale persoanelor „implicate în eventuala activitate infracțională”.

Din documentele publicate rezultă că urmărirea penală în cele trei cauze a fost suspendată, iar persoanele de mai sus nu au fost informate despre faptul că au fost interceptate. Printre documentele publicate, care par să fi fost scurse din procuratură, există și un proiect de încheiere a judecătorului de

NICIUNA DIN CELE
51 DE PERSOANE
INTERCEPTATE NU
A FOST INFORMATĂ
DESPRE INTERCEPTARE

instrucție, fără indicarea numelui judecătorului și a numărului dosarului din judecătorie. Aceasta sugerează că proiectul de încheiere judecătorească a fost pregătit de către procuror

pentru ca judecătorul de instrucție doar să o semneze. Acest fapt ar putea confirma că un control judiciar veritabil al necesității interceptării nu a avut loc în aceste cauze.

UN ACTIVIST CIVIC ÎNVINUIT DE LOVIREA UNUI DEPUTAT DE LA GUVERNARE A FOST ARESTAT PENTRU TREI LUNI

La data de 21 martie 2019, activistul Pavel GRIGORCIUC a fost reținut, fiind bănuț de huliganism în stare de recidivă. Grigoriuc este învinuit că l-ar fi lovit pe deputatul democrat Sergiu SÎRBU, urmare a unui conflict iscat într-un local din centrul capitalei. Partidul Democrat era atunci la guvernare. Grigoriuc a recunoscut că i-a dat o palmă peste față deputatului Sîrbu, pe motiv că deputatul l-a insultat. Cel din urmă a menționat că lovitura i-a cauzat o comoție cerebrală și a dus la [spitalizarea](#) sa. Experții au calificat vătămrile ca fiind ușoare.

La 23 martie 2019, Judecătoria Chișinău, sediul Ciocana, în sedință închisă, a dispus arestarea pe un termen de 30 de zile pentru Pavel GRIGORCIUC. La 16 aprilie 2019, măsura preventivă a fost prelungită cu încă 30 de zile. Aplicarea și

ulterior prelungirea arestului au fost contestate de avocatul activistului, însă Curtea de Apel Chișinău a menținut măsura preventivă. La 15 mai 2019, Judecătoria Chișinău [a prelungit pentru a treia oară](#) arestul, până la 19 iunie 2019. La 3 mai 2019, [Procuratura a comunicat](#) că urmărirea penală a fost finalizată și că dosarul de învinuire a lui Pavel GRIGORCIUC a fost expediat în judecată. Inculpatul riscă amendă sau închisoare până la 5 ani.

La 17 iunie 2019, la câteva zile de la schimbarea guvernării de la Chișinău, Pavel GRIGORCIUC a fost plasat în arest la domiciliu, iar la 9 iulie 2019, Judecătoria Chișinău a înlocuit măsura preventivă, arestul la domiciliu, cu eliberarea provizorie sub control judiciar. Activistului i se interzice să părăsească municipiul Chișinău.

DREPTURILE OMULUI

PARLAMENTUL A ORGANIZAT AUDIERI CU PRIVIRE LA RESPECTAREA LEGII PRIVIND ACTIVITATEA SPECIALĂ DE INVESTIGAȚII

La 3 iulie 2019, Comisia parlamentară securitate națională, apărare și ordine publică [a organizat audieri](#) privind respectarea [Legii privind activitatea specială de investigații](#). Principalul subiect abordat a fost cel al interceptărilor convorbirilor telefonice. Reprezentanții societății civile au atras atenția că, potrivit [datelor statistice oficiale](#) (pag. 36), judecătorii de instrucție autorizează 97-98% din demersurile de interceptare a convorbirilor telefonice, iar în perioada 2014-2018 numărul demersurilor de interceptare a crescut de două ori. Aceștia au mai subliniat că trei instituții diferite – Serviciul de Informații și Securitate, Procuratura Generală și Agenția de Administrare a Instanțelor Judecătorești (AAIJ) – oferă date diferite cu privire la numărul de interceptări. Potrivit [datelor statistice ale AAIJ](#), în Republica Moldova sunt autorizate circa 450 de interceptări la [100.000 de locuitori](#). Acest număr este de [6 ori mai mare](#) decât în Italia în 2004, țară cu cea mai înaltă rată de interceptare a convorbirilor din Uniunea Europeană. [În SUA](#),

un stat cu un risc sporit de terorism, în scopul urmăririi penale sunt interceptate doar 0.5 persoane la 100.000 de locuitori.

La 24 iulie 2019, Comisia parlamentară a publicat [decizia sa în urma audierilor](#). Comisia a recomandat Ministerului Justiției să asigure definitivarea proiectului de lege privind modificarea legislației privind activitatea specială de investigații, iar instituțiilor responsabile de aceste activități le-a recomandat să organizeze instruirii pentru personalul implicat, precum și să asigure financiar și logistic activitatea specială de investigații. Comisia nu a menționat în decizia sa problemele ridicate de reprezentanții societății civile, cum ar fi numărul foarte mare de interceptări, metodologia confuză de ținere

a statisticii interceptărilor și practica de evitare a informării persoanelor interceptate. Aceste probleme rezultă dintr-o practică defectuoasă și nu pot fi rezolvate doar prin modificări legislative.

COMISIA PARLAMENTARĂ
A RECOMANDAT
ASIGURAREA FINANCIARĂ
ȘI LOGISTICĂ A
ACTIVITĂȚII SPECIALE
DE INVESTIGAȚII, ÎNSĂ
NU A RECOMANDAT
NICIO MĂSURĂ
PENTRU A COMBATE
A INTERCEPTĂRILE
ABUZIVE

DOSARUL „7 APRILIE 2009” – ÎNCĂ ÎN AȘTEPTAREA JUSTIȚIEI

La [7 aprilie 2019](#), mai multe organizații ale societății civile (OSC) au comemorat 10 ani de la evenimentele tragice din aprilie 2009. În perioada 7-10 aprilie 2009, peste 600 de persoane au fost reținute de poliție după incidentele violente care au avut loc în Chișinău, iar câteva persoane au decedat în condiții suspecte.

OSC-urile au constatat că, după 10 ani de la acele evenimente, investigarea eficientă și sancționarea celor responsabili a eșuat. Forțele de [ordine continuă să aplice forța disproporționat](#), să [aplice gaze lacrimogene fără vreo justificare](#), să se eschiveze de a purta elemente de identificare pe uniforme, în timp ce factorii de decizie și politicienii rămân reticenți față de implementarea unor reforme profunde pentru reducerea detenției nejustificate

și brutalității poliției.

Ultima informație publică a Procuraturii Generale referitoare la statistica și gestiunea dosarelor privind evenimentele din aprilie 2009 datează din [aprilie 2017](#). Din numărul total al plângerilor, în 71 de cazuri au fost pornite cauze penale (42 – tortură, 19 – exces de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu, 10 – alte categorii de infracțiuni). 28 de dosare, care vizau 47 de colaboratori de poliție, au fost finalizate și expediate în judecată. În restul cazurilor, urmărirea penală fie a fost încetată din lipsă de probe, fie a fost suspendată pe motiv că nu a fost posibilă identificarea făptuitorului. La 31 decembrie 2018, niciun dosar în legătură cu evenimentele din aprilie 2009 nu se afla la faza de urmărire penală, iar pe rolul instanțelor de judecată se aflau două dosare penale.

SOCIETATEA CIVILĂ

ORGANIZAȚIILE SOCIETĂȚII CIVILE AU FĂCUT PUBLICE ATITUDINEA ȘI AȘTEPTĂRILE FAȚĂ DE NOUA GUVERNARE

La 20 iunie 2019, 31 de organizații ale societății civile (OSC) au semnat un [apel public](#) prin care au cerut de la noua majoritate parlamentară și noul Guvern să creeze condițiile necesare pentru dezvoltarea societății civile. Apelul vine în contextul în care fosta guvernare a redus considerabil implicarea societății civile veritabile în procesul decizional, a sabotat eforturile OSC-urilor, lansând atacuri împotriva OSC-urilor incomode și chiar încercând să [limiteze finanțarea](#) din exterior a sectorului necomercial.

Organizațiile semnatare și-au exprimat speranța că noua guvernare va intensifica colaborarea cu OSC-urile, acestea fiind deschise pentru a coopera în domeniile lor de expertiză. Semnatarii au subliniat totuși că vor monitoriza în continuare

cu atenție politicile promovate de guvernare și vor reacționa, inclusiv public, la orice deviere de la angajamentele asumate și standardele democratice și de bună guvernare. Semnatarii au solicitat de la autorități, printre altele, să asigure implementarea eficientă a Strategiei de dezvoltare a societății civile 2018-2020, să sporească transparența în procesul decizional, să implice mai mult OSC-urile în elaborarea principalelor documente de politici, precum și să excludă practica anterioară defectuoasă de adoptare a proiectelor de legi și a altor acte normative, fără asigurarea consultărilor publice cu toate părțile interesate. La 25 iunie 2019, a avut loc întâlnirea OSC-urilor cu Prim-ministra Maia SANDU, la care au fost reiterate solicitările acestea.

ACȚIUNILE DE DENIGRARE ȘI SABOTARE A ACTIVITĂȚII ORGANIZAȚIILOR SOCIETĂȚII CIVILE AU CONTINUAT

Până în iunie 2019, un număr mare de organizații ale societății civile (OSC) independente a fost ținta numeroaselor acțiuni de discreditare și denigrare, după ce și-au exprimat poziția critică în ceea ce privește mai multe acțiuni ale guvernării.

La 4 aprilie 2019, pe paginile web ale mai multor instituții mass-media care publică materiale laudative la adresa Partidului Democrat, au fost [plasate articole](#) cu conținut denigrator la adresa mai multor OSC. Autorii acuză câteva OSC-uri din

țară, dar și pe lidera opoziției, Maia SANDU, că, în perioada 2014-2016, aceasta ar fi gestionat necorespunzător sume mari de bani acordate în cadrul unui proiect implementat de către Fundația Soros-Moldova în parteneriat cu Ministerul Educației.

Articolele conțin opinii și judecăți de valoare fără a fi prezentată o reacție a persoanelor sau organizațiilor vizate. Autorii articolelor au utilizat etichetări precum „ONG-urile hrănite de Maia Sandu” și „devoratorii de granturi”, în vederea

influențării opiniei publice prin prezentarea negativă a activității organizațiilor non-profit. Luate în ansamblu, aceste articole au drept scop discreditarea OSC-urilor în cauză.

Centrul de Resurse Juridice din Moldova, alături de alte OSC-uri, continuă să documenteze și să analizeze încercările de deteriorare a mediului de activitate al OSC-

urilor din Republica Moldova. Articolele menționate urmează a fi incluse în „[Radiografia atacurilor asupra organizațiilor neguvernamentale](#)”, pentru a atrage atenția la pericolul atacurilor orchestrate asupra funcționării OSC-urilor și a determina autoritățile publice, instituțiile private și persoanele care susțin respectivele atacuri să se oprească și să permită OSC-urilor să activeze liber.

PE SCURT

În **aprilie 2019**, Ministerul Justiției a publicat pentru consultări publice [proiectul Strategiei de dezvoltare a sectorului justiției pentru anii 2019-2022](#). Centrul de Resurse Juridice din Moldova (CRJM) consideră că aceasta necesită o revizuire strategică. În contextul consultărilor Planului de Acțiuni al Guvernului pentru 2019-2020, CRJM a propus adoptarea, până la sfârșitul anului 2019, după o rundă nouă de consultări publice, a noii strategii. Strategia ar trebui să se concentreze pe cele mai importante priorități, să răspundă nevoilor curente reale, cu stabilirea unor obiective clare și a unor indicatori măsurabili.

La **2 aprilie 2019**, [Procuratura Generală a anunțat](#) despre expedierea în instanța de judecată a dosarului „mitei pentru judecători”. În dosar sunt acuzați un procuror, un avocat, trei judecători de la Curtea de Apel Chișinău, doi judecători în Judecătoria Chișinău (sediul Centru), un asistent judiciar și alte două persoane fizice, toți reținuți în octombrie 2018 (pentru detalii a se vedea [Buletinul Informativ nr. 20](#)). [La 10 aprilie 2019](#), a avut loc prima ședință în acest dosar, la care trei judecători nu s-au prezentat, declarând că s-au îmbolnăvit.

La **12 aprilie 2019**, Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei (APCE) a adoptat o [Rezoluție privind rețelele sociale și dezinformarea](#). APCE a menționat că, în pofida avantajelor mari ale rețelelor sociale, utilizarea lor necorespunzătoare determină consecințe periculoase pentru drepturile și bunăstarea individuală, precum și pentru funcționarea instituțiilor democratice și dezvoltarea societății. Au fost menționate discursul de ură și incitarea la violență și discriminare, dezinformarea și manipularea opiniei publice și influența nejustificată asupra proceselor politice, inclusiv a celor electorale. Rezoluția conține mai multe recomandări pentru statele membre ale Consiliului Europei, pentru Uniunea Europeană și companiile care gestionează rețelele sociale. APCE a solicitat o mai bună verificare a faptelor și moderarea conținutului de pe rețelele sociale, identificarea și avertizarea utilizatorilor cu privire la conținuturi inexacte sau false și la blocarea materialelor în cazurile cele mai grave. APCE

a adăugat că conținutul generat de roboți ar trebui exclus și trebuie dezvoltate instrumente care să ofere feedback comunității cu privire la precizia și calitatea conținutului postărilor.

La **16 aprilie 2019**, Curtea de Apel Bălți [a respins apelul judecătorului](#) Judecătoriei Drochia, Valeriu GHEDREUȚAN, împotriva unei hotărâri prin care a fost condamnat penal pentru corupere pasivă. El a fost condamnat de prima instanță la șapte ani de închisoare și amendă. În anul 2010, acesta a primit peste EUR 6,000 pentru pronunțarea unei hotărâri favorabile unei persoane. Judecătorul Ghedreuțan se va afla în libertate până la pronunțarea unei sentințe irevocabile în acest caz.

La **19 aprilie 2019**, [Oficiul Avocatului Poporului](#) a prezentat [raportul privind respectarea drepturilor omului în Republica Moldova în anul 2018](#). Ombudsmanul a constatat că situația în sfera drepturilor omului nu s-a îmbunătățit, iar în unele domenii chiar s-a înrăutățit. Accesul la justiție, libertatea de exprimare, respectarea drepturilor deținuților, dreptul de a alege și a fi ales, dreptul la asistență medicală au fost în declin. Arestul preventiv a continuat să fie aplicat excesiv. Anul 2018 a fost marcat de discursuri de ură în spațiul public, de atacuri asupra presei și de lipsă de reacții adecvate din partea instituțiilor de stat, de restricții de acces ale jurnaliștilor la evenimente și la unele informații de interes public.

Anul 2019 a marcat cea de-a 10-a aniversare a [Parteneriatului Estic \(EaP\)](#). Cu această ocazie, în perioada **13-14 mai 2019**, a avut loc o [Conferință la nivel înalt la Bruxelles](#), care a reunit reprezentanții statelor membre ale UE și ai partenerilor estici, precum și ai societății civile. La reuniune s-a discutat despre evoluțiile parteneriatului, viitorul și prioritățile acestuia pentru următoarea perioadă. Au fost analizate progresele obținute în temeiul celor [20 de rezultate pentru 2020](#), stabilite la [Summit-ul din noiembrie 2017](#) în baza a patru priorități: o economie mai puternică, o guvernare mai puternică, o conectivitate mai puternică și o societate mai puternică (a se

vedea pentru detalii [Buletinul Informativ nr. 16](#)). Cele mai importante [realizări ale EaP](#) în ultimii 10 ani sunt: liberalizarea vizelor pentru Georgia, Ucraina și Moldova; suport acordat tinerilor pentru dezvoltarea abilităților și acordarea de schimburi de tineret; dezvoltarea eficienței energetice prin reducerea consumului de energie și a emisiilor de gaze cu efect de seră și prin creșterea ponderii energiei regenerabile. Rămân [provocări pe care EaP urmează să-și concentreze eforturile](#): realizarea de reforme pentru consolidarea statului de drept, a sistemului judiciar și lupta împotriva corupției; protejarea mediului; combaterea amenințărilor hibride și a dezinformării; consolidarea mediului pentru societatea civilă și mass-media liberă; îmbunătățirea vieții cetățenilor afectați de conflicte în regiune.

La **23 mai 2019**, la Bruxelles, a avut loc a cincea reuniune a [Platformei Societății Civile UE-Republica Moldova](#). În cadrul reuniunii, a avut loc o dezbatere privind evaluarea implementării Acordului de Asociere UE-Moldova și au fost discutate rapoartele privind cadrul de integritate publică din Moldova. De asemenea, s-a discutat despre implementarea [declarațiilor adoptate între 2016 - 2019](#). Drept urmare, a fost adoptată o [Declarație comună](#) despre progresul de punere în aplicare al Acordului de Asociere, integritatea în sistemul public și combaterea corupției, selecția și cariera judecătorilor, rezultatele alegerilor parlamentare din februarie 2019, necesitatea de modificare a legislației electorale ș.a.

La **11 iunie 2019**, Tatiana PAȘCOVSCHI, reprezentantă a societății civile în cadrul Consiliului de Integritate (CI), a depus cerere de demisie. Anterior, [membrii CI au constatat că colega lor](#) trebuia revocată din această funcție din cauza absențelor de la ședințe. Conform art. 12 alin.5 din [Legea cu privire la Autoritatea Națională de Integritate](#), membrul CI poate fi revocat dacă absentează nemotivat de la trei ședințe consecutive sau de la șase ședințe în cursul unui an. Din 19 ședințe ale CI desfășurate în anul 2018, dna Pașcovschi [a fost prezentă doar la cinci](#). În anul 2019 ea a lipsit de la toate cele șapte ședințe. Conform [legislației](#), Ministerul Justiției urmează să anunțe un concurs public pentru a alege un alt membru(ă) al CI.

Acest buletin este posibil datorită ajutorului generos al poporului american, oferit prin intermediul Agenției SUA pentru Dezvoltare Internațională (USAID). Opiniile exprimate aparțin autorilor și nu reflectă în mod necesar poziția USAID sau a Guvernului SUA.

DESPRE CRJM

Centrul de Resurse Juridice din Moldova (CRJM) este o organizație necomercială care contribuie la consolidarea democrației și a statului de drept în Republica Moldova, cu accent pe justiție și drepturile omului. Realizăm activități de cercetare și de advocacy. Suntem independenți și neafiliați politic.

ECHIPA CRJM

Vladislav GRIBINCEA
Nadejda HRIPTIEVSCHI
Ion GUZUN
Sorina MACRINICI
Ilie CHIRTOACĂ
Daniel GOINIC
Angela CARANFIL
Victoria VIRSCHI
Aurelia CELAC
Natalia ȘEREMET
Nicoleta COJUHARI

DATE DE CONTACT

Centrul de Resurse Juridice din Moldova

Str. A. Șciusev 33, MD-2001
Chișinău, Republica Moldova

+37322843601

+37322843602

contact@crjm.org

www.crjm.org

[CRJM.org](https://www.facebook.com/CRJM.org)

[CRJMoldova](https://twitter.com/CRJMoldova)

[CRJM](https://www.instagram.com/CRJM)

